

Årsmelding 2007

FROSTATING LAGMANNSRETT

FROSTATING LAGMANNNSRETT

Årsmelding 2007

RATATOSK VAR NORRØN MYTOLOGIS SVAR PÅ E-POST

Ratatosk, på norrønt *Ratatoskr*, er i norrøn mytologi eit ekorn som lever i verdstreet Yggdrasil. Ratatosk spring som bodbringar mellom toppen og rota av asketreet. Han er bodbringar frå ei verd til ei anna. Han talar med alt frå æsene til nornene.

Henta frå Wikipedia

Nærmere omtale om Frostating-seglet: www.frostating.no

Årsmelding 2007 for Frostating Lagmannsrett

Innholdsfortegnelse

1. Innledning
2. Status og tilbakeblikk
3. Geografi - Befolkning - Jurisdiksjon
4. Ansatte i 2007
5. Sakstyper, statistikk og saksbehandlingstid
6. Lokalforhold, teknisk utstyr og arbeidsmiljø
7. Organisasjon og ledelse
8. Økonomi
9. Aktuelt: Ny tvistelov

- A. Seminar på Sunnmøre 24.–26. august 2007
- B. Lagdommer Dag Brathole: Et år i Kaukasus

1. Innledning

❖❖❖ Frostating lagmannsrett presenterer herved sin 16. årsmelding. Meldingen gir en kortfattet framstilling av domstolens oppgaver, organisasjon og virksomhet i 2007. Innhold og omfang er søkt tilpasset så vel lesere med faglig interesse som det alminnelige publikum.

Klipp og Lim AS har hjulpet oss med design, layout og fotos. Trykkingen har som i alle tidligere år blitt utført av Tapir Uttrykk.

Årsmeldingen er lenket til lagmannsrettens hjemmeside, som har adresse www.frostating.no. Der vil du finne mer informasjon om lagmannsretten og lagdømmet, både aktuelt og historisk stoff.

Papirversjonen av årsmeldingen sendes til våre faste forbindelser og legges ut i retts-salene i Trondheim, Ålesund, Molde og Kristiansund.

Vi håper årsmeldingen 2007 vil bli til både nytte og glede.

Årsmeldinger har i praksis større verdi som dokumentasjon av virksomhetenes egen utvikling og historie enn som grunnlag for sammenligning med andre. Vi har derfor valgt å presentere lagmannsrettens oppgaver, organisasjon og årsresultat (kap. 3–8) etter hovedsaklig samme lest som har vært brukt siden den første årsmeldingen – for 1992 – ble laget. Dermed vil årsmeldingen med tiden få økende verdi som historisk dokument. Også omtalene av lagmannsrettens mer utenomrettslige aktiviteter, særlig de årlige seminarer og utflukter, vil det ha sin verdi å bevare, ikke minst for deltakerne selv.

Endringer i rammebetingelsene, først og fremst omlegging av rettergangsordningene generelt eller ankesystemet spesielt, vil ganske direkte påvirke lagmannsrettens «produksjonstill». Det mest markante eksemplet på en slik endring fra nyere

tid er innføringen av to-instansordningen for straffesaker fra 1996. I Frostating lagmannsrett har vi ansett denne omleggingen så vidt grunnleggende at vi i de statistiske tabellene i årsmeldingene inntil videre har valgt å bruke 1996 som basisår, også for sivile saker.

Et annet eksempel på en slik endring, som fikk virkning fra og med 2006, er kravet om særskilt samtykke for ankebehandling av barnevernsaker. Samtykkekravet kan i seg selv medføre at færre dommer fra tingrettene blir anket, men vil uansett, som følge av lovens strenge kriterier for samtykke, medføre færre ankeforhandlinger av slike saker.

Enkelte endringer av denne type blir omtalt i tilknytning til de aktuelle statistiske opplysninger.

Svarthetta i Trollheimen.

2. Status og tilbakeblikk

❖❖ Antall innkomne og behandlede saker i 2007 sett under ett viser en svak nedgang i forhold til 2006.

Når det gjelder straffesakene – unntatt kjæremålene – ligger tallene for behandlede saker svært nær 2006-tallene. Antall straffekjæremål har imidlertid gått ned med ca 10%.

Tallene for innkomne sivile ankesaker og kjæremål viser en nedgang på henholdsvis ca 16 og 12% fra 2006. Beholdningen av

disse sakgruppene ved årsskiftet 2007/2008 var likevel den samme som ved forrige årsskifte. Dette indikerer at beholdningen ligger nær et optimalt nivå for nåværende logistikk og behandlingsrutiner ved lagmannsretten. En lavere beholdning vil trolig medføre produktivitetstap, dvs dårligere ressursutnyttelse.

Virkningen av reduksjonen i antall sivile ankesaker forsterkes i noen grad ved at barnevernsakene utgjør en betydelig del av saksbortfallet. Etter at det nå kreves positivt samtykke til ankebehandling, jf kommentarene foran, kommer (i 2007) 3 av 4 anker i barnevernsaker ikke til full ankebehandling i lagmannsretten. Da disse sakene erfaringsmessig er mer tid- og ressurskrevende enn en gjennomsnittlig sivil ankesak, har samtykkeordningen – som tilsiktet – avlastet lagmannsrettene betydelig.

Saksbehandlingstiden ligger for alle sakgrupper innenfor gitte mål og med små endringer i forhold til 2006.

Nærmere omtale av de ulike sakstyper finnes under kap. 5.

Bemanningen har som alltid i Frostating lagmannsrett vært preget av stor stabilitet og lavt sykefravær. Arbeidsmiljøet oppleves som meget positivt.

I hele 2007 har lagdommer Jon Kapelrud og konsulent Ida N. Grinnen vært avgitt til Domstoladministrasjonens prosjekt Ny tvistelov.

Lagdommer Dag Brathole reiste 1. juni 2007 til Georgia for et ett-års engasjement i den norske «Styrkebrønner», som skal bistå ved moderniseringen av landets justisetater. (Se egen beretning i årsmeldingen).

Vår dyktige og populære administrasjonssjef Gunnar Egil Røv ble rammet av kreft

og døde i mai 2007. Blant en tallrik og kompetent søkermasse ble oberstløytnant Torbjørn Mæhlumsveen valgt til Gunnar Egils etterfølger. Rådgiver Solveig Hanger var i mellomperioden konstituert i stillingen som administrasjonssjef.

Lagmannsrettens berammer gjennom mange år, rådgiver Guri Smiseth, gikk av med pensjon fra 1. september 2009 og ble fra samme tidspunkt erstattet av rådgiver Birthe E. Røed Knudtzon.

God økonomistyring kombinert med noe mindreforbruk ga også i 2007 mulighet til en *faglig og sosial ekskursjon*; denne gangen til et av lagdømmets sydligste attraksjoner, Norangsdalen med Hotell Union, Øye. Seminar-turen er behørig omtalt senere i årsmeldingen.

Domstoladministrasjonen har i 2007 startet et utviklingsprosjekt for *sikkerhet og beredskap i domstolene*. Frostating lagmannsrett er representert i prosjektet. Overordnet mål er å styrke den generelle sikkerheten og evnen til å håndtere uforutsette hendelser og krisesituasjoner i domstolene og Domstoladministrasjonen.

For egen del, og i forståelse med prosjektledelsen, gjennomførte lagmannsretten under ovennevnte internseminar i august 2007 en krisehåndteringsøvelse med fokus på samhandlingen med media i en situasjon med negativ oppmerksomhet mot lagmannsretten. Profesjonelle krefter fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) og kommunikasjonsråd-

giver Geelmuyden Kiese hadde utviklet realistiske scenarier og nyhetsmeldinger som engasjerte samtlige ansatte i diskusjoner om informasjonsstrategier og som utfordret ledelsen i form av bl.a. (fingert) direkte TV-intervju.

Øvelsen ga viktig erfaring og viste at informasjonshåndtering og samhandling med media vil kunne ha stor betydning for utfallet av en krisesituasjon og for virksomhetens alminnelige omdømme. Øvelsen ga ny energi til arbeidet med en generell beredskapsplan for lagmannsretten og var forhåpentlig til nytte også for Domstoladministrasjonens prosjekt sikkerhet og beredskap i domstolene.

*Måling og sammenligning av arbeidsbelastningen ved domstolene er en krevende øvelse som har vært gjennomført med vekslende suksess gjennom årene. Domstoladministrasjonen avsluttet i november 2007 et bredt anlagt tidsregistrerings- og analysearbeid med rapporten *Ny fordelingsmodell for tingretten og lagmannsretten*. Formålet har vært å utvikle en ny modell for fordeling av ressurser til tingrettene og lagmannsrettene.*

Det store antall måleenheter og tyngdeparametre som har vært benyttet vil aldri fullt ut kunne fange opp lokale variasjoner og ulikheter på en måte som oppleves som rettferdig. For lagmannsrettene har ikke studien brakt nevneverdi ny innsikt og erkjennelse utover å bekrefte de mer skjønnsmessige vurderinger førstelagmennene selv har foretatt. For Domstoladministrasjonen

vil rapporten utvilsomt gi bedre grunnlag og større trygghet i arbeidet med ressurstildeling til domstolene.

3. Geografi - Befolkning - Jurisdiksjon

❖❖ Frostating lagmannsrett er en av landets seks lagmannsretter. Domstolen har sitt hovedsete i Trondheim. Geografisk dekker domstolen Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylker. I lagdømmet var det 659.621 innbyggere pr 1. januar 2008.

Møre og Romsdal	246.772
Sør-Trøndelag	282.993
Nord-Trøndelag	129.856

Inderøy tingrett, Steinkjer
Namdal tingrett, Namsos

Innenfor lagmannsrettens jurisdiksjons-
område var det pr 31. desember 2007
følgende 10 førsteinstansdomstoler:

Søre Sunnmøre tingrett, Volda
Sunnmøre tingrett, Ålesund
Romsdal tingrett, Molde
Nordmøre tingrett, Kristiansund
Fosen tingrett, Brekstad
Sør-Trøndelag tingrett, Trondheim
Trondheim tingrett, Trondheim
Stjør- og Verdal tingrett, Levanger

Dessuten er det innen lagdømmet følgende
jordskifteretter:

Sunnmøre jordskifterett, Ørsta
Romsdal jordskifterett, Molde
Nordmøre jordskifterett, Surnadal
Sør-Trøndelag jordskifterett, Trondheim
Nord-Trøndelag jordskifterett, Steinkjer

Det er en felles jordskifteoverrett for
Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-
Trøndelag: Frostating jordskifteoverrett,
Molde.

4. Ansatte i 2007

❖❖ Frostating lagmannsrett har 18 faste dommerembeter, administrasjonssjef og 11 saksbehandlere, hvorav én stilling er knyttet til tinghusforvaltningen.

Lagmannsretten hadde i 2007 følgende personell:

Dommere:

Førstelagmann Kjell Buer,

f. 1942 i Oslo, cand.jur. 1969, utnevnt lagdommer 1983, lagmann fra 1996, første-lagmann fra 2001. Dommerfullmektig i Midt-Trøndelag. Advokatvirksomhet i eget firma i Trondheim. Møterett for Høyesterett fra 1979. Nestleder i Den Norske Dommerforening 1998-2002. Leder i perioden 2002-2004.

Lagmann Olaf Jakhelln,

f. 1944 i Bodø, cand.jur. 1969, utnevnt lagdommer 1987, lagmann fra 2001. Politifullmektig i Stavanger, dommerfullmektig i Inderøy, advokatfullmektig i Stavanger. Advokat i eget firma i Bodø, statsadvokat i Trondheim, konstituert rådmann i Hvaler.

Lagmann Aage Rundberget,

f. 1947 i Våler i Solør, cand.jur. 1971, utnevnt lagdommer 1992, lagmann fra 2001. Saksbehandler og avdelingsdirektør i Justisdepartementet, utreder i R-direktoratet (Statskonsult), dommerfullmektig på Voss, kst. byrettsdommer i Bergen, fylkesrådmann i Sør-Trøndelag, 1998 – 2000 kst. fylkesmann i Sør-Trøndelag.

Kst. lagmann Gunnar Greger Hagen,

f. 1949 i Strinda, cand.jur. 1975, utnevnt lagdommer i 1995, kst. lagmann 2007 (i lagmann Jakhellns sykefravær). Vit.ass. ved Institutt for kriminologi og strafferett ved Universitetet i Oslo, konsulent i Statens bygge- og eiendomsdirektorat i Oslo, dommerfullmektig i Midt-Trøndelag, advokat i eget firma i Trondheim.

Lagdommer Sverre Erik Jebens,

f. 1949 i Bergen, cand.jur. 1977, utnevnt 1988. Vit.ass. ved Nordisk institutt for sjørett og Institutt for offentlig rett ved Universitetet i Oslo, dommerfullmektig i Inderøy, advokatfullmektig i Trondheim. Politijadutant i Trondheim, førstekonsulent i Justisdepartementets lovavdeling, kommuneadvokat i Trondheim. Permittert fra november 2004 for å tjenestegjøre som dommer ved Den Europeiske Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg.

Ansatte pr. 31.12.2007. Lagdommerne Randi Grøndalen og Hans O. Kvli og rådgiver Berit Riibe Ditlevsen var ikke til stede ved fotograferingen.

Lagdommer Mats Stensrud, f. 1950 i Trondheim, cand.jur. 1977, utnevnt 1989. Vit.ass. ved Institutt for privatrett ved Universitetet i Oslo, førstekonsulent i Justisdepartementets lovavdeling, leder for juridisk avdeling i Forretningsbanken AS, dommerfullmektig i Midt-Trøndelag, advokat i eget firma i Trondheim.

Lagdommer Randi Grøndalen, f. 1952 i Åmot i Østerdalen, cand.jur. 1979, utnevnt 1989. Konsulent i Miljøverndepartementet, dommerfullmektig hos byfogden i Trondheim, advokat i Forretningsbanken AS.

Lagdommer Sissel Endresen, f. 1949, Bø i Vesterålen, cand.jur. 1977, utnevnt i 1995. Førstesekretær hos Fylkesskattesjefen i Telemark, førstekonsulent hos Forbrukerombudet, dommerfullmektig i Eidsvoll, advokat i eget firma på Eidsvoll, kontorsjef hos Forbrukerombudet, advokat og kommuneadvokat i Trondheim, dommer ved Trondheim byrett. 2001–2005 avdelingsdirektør i Domstoladministrasjonen

Lagdommer Ole Johan Lund, f. 1945 i Trondheim, cand.jur. 1972, utnevnt i 1995. Saksbehandler i Miljøverndepartementet, dommerfullmektig i Orkdal, kontorsjef hos Fylkeslegen i Sør-Trøndelag, direktør ved Reitgjerdet sykehus, direktør for HVPU i Sør-Trøndelag, rådmann i Melhus, fylkesrådmann i Sør-Trøndelag.

Lagdommer Hans O. Kveli, f. 1945 i Lierne, cand.jur. 1969, utnevnt 1999. Konsulent i Kommunaldepartementet,

dommerfullmektig i Levanger, konsulent hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, advokat i eget firma i Steinkjer. Siden 2004 president i Det frivillige Skyttervesen.

Lagdommer Arve Rosvold Alver, f. 1951 i Stjørdal, cand.jur. 1976, utnevnt 2000. Dommerfullmektig i Lofoten, advokatfullmektig i Bergen. Leder for juridisk avdeling Forretningsbanken AS og Fokus Bank AS region nord. Egen advokatvirksomhet i Stjørdal og Trondheim. Møterett for Høyesterett fra 1994.

Lagdommer Dag Brathole, f. 1951 i Haugesund, cand.jur. i 1977, utnevnt i 2000. Konsulent i Justisdepartementet, dommerfullmektig ved Nordmøre herredsrett, advokat i Kreditkassen, advokat i eget firma i Kristiansund N. Permisjon fra juni 2007 for å tjenestegjøre ved NORLAG i Georgia.

Lagdommer Hans Christian Hoff, f. 1944 i Oslo, cand.jur. 1971, utnevnt i 2001. Konsulent i Rikstrygdeverket, førstekonsulent i Justisdepartementet, dommerfullmektig i Ofoten, politifullmektig i Narvik, statsadvokatfullmektig i Trondheim, sorenskriver i Namdal, sorenskriver og senere herredsrettsdommer i Ofoten.

Lagdommer Arne K. Uggerud, f. 1957 i Lærdal, cand.jur. 1984, utnevnt 2001. Saksbehandler i Justisdepartementet, dommerfullmektig i Sør-Østerdal, politijurist ved Uttrøndelag politikammer, advokatfullmektig i Oslo, statsadvokat i Trondheim.

Lagdommer Jon Kapelrud,

f. 1946 i Lillehammer, cand.jur. i 1974, utnevnt 2002, Orlogskaptein (R), Forsvarets Høgskoles Hovedkurs 1986-87, Nato Defence College, Roma, Reserve Officers` Course 1996. Byråsjef i Justisdepartementet, prosjektleder for organisasjonsutvikling i politiet, og leder for internasjonale forhandlinger om bekjempelse av narkotika og økonomisk kriminalitet. Dommerfullmektig i Lier, Røyken og Hurum, byrettsdommer i Drammen. Fra januar 2007 avgitt for tjenestegjøring i Domstoladministrasjonen.

Lagdommer Knut Røstum,

f. 1948 på Byneset, cand.jur i 1974, utnevnt i 2002, politifullmektig i Trondheim, dommerfullmektig i Orkdal, advokat i eget firma i Trondheim. Møterett for Høyesterett fra 1997.

Lagdommer Kari Lynne,

f. 1956 i Ski, cand.jur. i 1981, utnevnt i 2002, konsulent i Handels- og skipsfartsdepartementet, politiinspektør/påtaleleder ved Trondheim politidistrikt, dommerfullmektig hos byfogden i Trondheim, statsadvokat i Trondheim, kst. sorenskriver i Orkdal, tingrettsdommer i Sør-Trøndelag tingrett.

Lagdommer Roger Faanes,

f. 1951 i Trondheim, cand.jur. i 1976, utnevnt i 2003. Dommerfullmektig i Fosen tingrett, konsulent i Aust-Agder fylkeskommune, advokat i Ørland, tingrettsdommer i Nordmøre tingrett.

Lagdommer Ivar Sølberg,

f. 1956 i Ålesund, cand. jur. 1984, utnevnt 2004. Konsulent i Justisdepartementet, politifullmektig i Østerdal og Hamar politidistrikter, dommerfullmektig i Sør-Hedmark, førstekonsulent hos fylkesmannen i Hedmark, advokat i eget firma i Ålesund.

Som *vikarer* for permitterte lagdommere i 2007 har vært konstituert advokat Sven Jørgen Lindsetmo, advokat Karl Inge Rotmo, advokat Tom Sørum, rådgiver Kristin Storvik og sorenskriverne Morten Gunnes og Hans Hugo Kristoffersen.

Ekstraordinære lagdommere er pensjonerte dommere, eventuelt andre jurister, konstituert av Domstoladministrasjonen til å gjøre tjeneste i lagmannsretten etter domstolens behov. Konstitusjonen gjelder normalt ett år ad gangen. I 2007 har følgende personer gjort tjeneste som ekstraordinære lagdommere:

Byrettsdommer Nanne Kindt Grut
H.r.advokat Gudmund Kuvås
Tingrettsdommer Arne H. Tøsse
Advokat Guri Grønflaten
Tingrettsdommer Lars Erik Frisvold
Tingrettsdommer Helge Olav Fugelsøy

Administrasjonssjef:

Administrasjonssjefen har ansvar for den løpende økonomi- og personalforvaltning, interninformasjon, drift av lokaler, hotellavtaler, tinghusforvaltningen mm.

Gunnar Egil Røv, ansatt 01.05.2004, døde 20. mai 2007 etter kort sykeleie. Som ny administrasjonssjef, med tiltredelse 3. september 2007, ble tilsatt Torbjørn Mæhlumsveen.

Saksbehandlere:

Rådgiver Solveig Hanger, ansatt 05.10.1961, økonomi/innkjøp, IKT/brukerstøtte, stedfortreder for administrasjonssjefen

Rådgiver Guri Smiseth, ansatt 01.11.1988, beramming/bemanning/straffesaker. Guri Smiseth gikk av med pensjon 01.09.2007

Rådgiver Berit Riibe Ditlevsen, ansatt 15.08.1988, regnskap/økonomi/arkiv

Førstekonsulent Berit K. Høgnes, ansatt 01.10.1990, innkalling/reisebestilling/saksbehandling

Konsulent Maria Elena Sotuyo, ansatt 15.09.1995, straffesaker/ekspedisjon

Konsulent Elisabeth Wråli, ansatt 01.02.1998, saksbehandling/IKT/regnskap

Konsulent Eli Lyng, ansatt 01.01.2002, (ved Trondheim tinghus fra 1977) tinghusets fellesfunksjon (sentralbord/post/info.)

Konsulent Birthe E. Røed Knudtzon, ansatt 12.08.2002, saksbehandling/bibliotek/ekspedisjon, fra 01.09.2007 rådgiver og berammer

Konsulent Ida Næverlid Grinnen, ansatt 04.11.2002, saksbehandling/ekspedisjon. Fra januar 2007 avgitt for tjenstegjøring i Domstoladministrasjonen

Konsulent Turid A. M. Johansen, ansatt 05.05.2003, ekspedisjon/saksbehandling

Konsulent Anne-Grethe Johansen, vikar fra 01.09.2005, fast ansatt 01.09.2007, saksbehandling/ekspedisjon/bibliotek

Konsulent Kjersti Strand, ansatt 01.09.2007, saksbehandling

Rettsbetjenter:

Pål Almås	<i>Trondheim</i>
Albert Granum	<i>Trondheim</i>
Per Bjørgum	<i>Trondheim</i>
Steinar Høgseth	<i>Molde/Kristiansund</i>
Øyvind Fiskerstrand	<i>Ålesund</i>

5. Sakstyper, statistikk og saksbehandlingstid

❖❖ Lagmannsrettens virksomhet kan inndeles i to hovedområder – behandling av straffesaker og sivile saker (tvistemål).

5.1. Straffesaker

Etter 1996 starter alle straffesaker i tingretten. Tingrettens dommer, og vedtatte forelegg, kan ankes til lagmannsretten. Lagmannsrettens virkefelt i straffesaker er derved blitt betydelig utvidet i forhold til tidligere ordning.

En anke som kommer inn til lagmannsretten behandles først av tre dommere som *ankeprøvingssak*. Anker som angår forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år, skal fremmes til ankeforhandling dersom de formelle vilkår for øvrig er tilfredsstilt. Anker over forhold hvor

påtalemyndigheten ikke har påstått, og det ikke er idømt annen reaksjon enn bot eller inndragning, kan ikke fremmes til ankeforhandling uten lagmannsrettens samtykke. I andre saker kan anken nektes fremmet når lagmannsretten enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre frem. Anke fra påtalemyndigheten kan også, selv om det gjelder en forbrytelse som har en strafferamme på mer enn fengsel i seks år, nektes fremmet når retten finner at anken gjelder spørsmål av mindre betydning, eller det ellers ikke er grunn til at anken blir prøvd.

En anke til lagmannsretten kan være fullstendig eller begrenset. Om rettens

sammensetning ved de forskjellige typer ankesaker vises det til redegjørelsen nedenfor.

I 2007 innkom det til Frostating lagmannsrett 360 straffesaksanker, hvorav 214 ble nektet fremmet. Tilsvarende tall i 2006 var 369 og 220. I det følgende vises fordelingen på de viktigste sakgrupper.

5.1.1. Jurysaker (Lagrettesaker)

I 2007 behandlet lagmannsretten 27 jurysaker. I én sak kan det være flere tiltalte. Som jurysaker går som hovedregel ankesaker som gjelder forbrytelser som kan medføre fengselsstraff i mer enn seks år når anken omfatter bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Skyldspørsmålet avgjøres av en lagrette (jury) bestående av ti lege kvinner og menn. Lagretten i den enkelte sak trekkes ved databasert loddtrekning. Lagretten skal være sammensatt med jevnest mulig kjønnsfordeling.

Domfellelse i en sak forutsetter at minimum sju lagrettemedlemmer finner tiltalte skyldig. Lagrettens avgjørelse vil normalt være den endelige, men rettens juridiske dommere kan i særlige tilfeller sette avgjørelsen til side. Straffutmålingen i jurysaker avgjøres av rettens tre juridiske dommere sammen med lagrettens ordfører og tre av lagrettens øvrige medlemmer, som tas ut ved loddtrekning.

Lagrettemedlemmer og meddommere, jf. nedenfor, velges av den enkelte kommune i et antall avhengig av kommunens størrelse. Det totale antall lagrettemedlemmer og

meddommere (også for sivile saker) til disposisjon for Frostating lagmannsrett i valgperioden 2004–2008 er 2384.

For Trøndelagsfylkene behandles jurysakene i Trondheim, mens de for Møre og Romsdal behandles i Ålesund, Molde og Kristiansund.

5.1.2. Meddomsrettssaker

I 2007 behandlet lagmannsretten 61 meddomsrettssaker. Retten settes i meddomsrettssaker med tre juridiske dommere og fire legdommere. Ved anke over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet behandler den samlede rett både skyldspørsmålet og eventuell straffreaksjon. Ved avgjørelsen av skyldspørsmålet må minimum fem av rettens sju medlemmer stemme for fellelse for at tiltalte skal finnes skyldig.

Meddomsrett anvendes i følgende saker:

1. Straffutmålingsanker som omfatter forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år.

2. Anker over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet i saker med strafferamme under seks år, herunder saker om bot og inndragning.

3. Ved ny behandling av saker hvor de juridiske dommere har satt lagrettens kjennelse vedrørende skyldspørsmålet til side.

5.1.3. Ankesaker med tre juridiske dommere (Fagdommersaker)

I ankesaker som ikke krever behandling med jury eller meddommere, jf. pkt. 5.1.1. og 5.1.2., settes lagmannsretten med tre juridiske dommere. Hvis det er anket bare over rettsanvendelsen, saksbehandlingen eller straffutmålingen, avgjøres følgelig anken av de juridiske dommerne alene. Frostating lagmannsrett behandlet 53 slike saker i 2007.

5.1.4. Straffekjæremål

Frostating lagmannsrett behandlet 270 straffekjæremål i 2007, en nedgang fra 302 i 2006. En stor del av straffekjæremålene gjelder overprøving av tingrettenes avgjørelser om varetektsfengsling og beslag av førerkort. En ny og økende gruppe er kjæremål mot ilagt besøksforbud. Behandlingen av straffekjæremål skjer normalt skriftlig på grunnlag av sakens dokumenter. Avgjørelsen treffes av tre lagdommere.

5.1.5. Gjenopptatte straffesaker

Begjæringer om gjenopptakelse av straffesaker fremmet etter 1. januar 2004 behandles av Gjenopptakelseskommisjonen for straffesaker. Gjenopptatt straffesak skal behandles

ved en annen (sideordnet) domstol enn den som opprinnelig behandlet saken. Frostating lagmannsrett mottok i 2007 én slik sak.

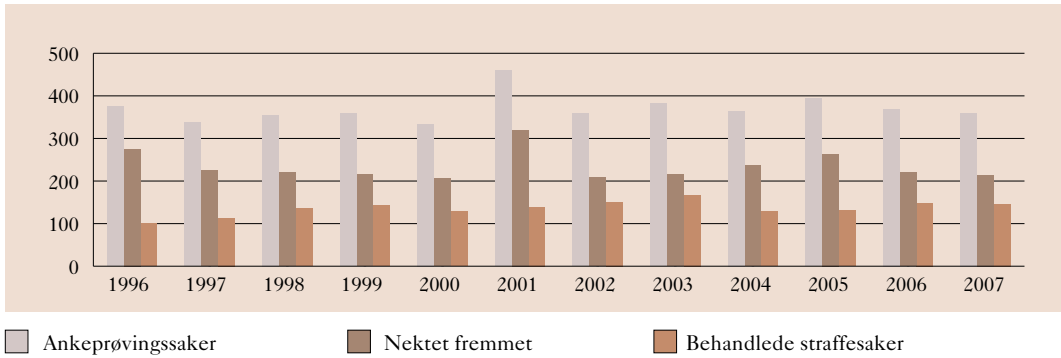
5.1.6. Krav om erstatning i anledning strafforfølgning.

Krav mot staten i anledning strafforfølgning skal etter endring av straffeprosessloven kap. 31 fra 1. januar 2004 fremmes overfor Justisdepartementet. Departementets vedtak kan bringes inn for domstolene etter reglene i tvistemålsloven. Frostating lagmannsrett avgjorde i 2007 én slik sak.

5.1.7. Sammendragstatistikk – behandlede straffesaker

	Meddommersaker Jury saker	Fagdommersaker	Straffekjæremål	Ankeprøving	
1996	24	34	42	228	375
1997	21	37	55	263	338
1998	30	53	52	299	355
1999	30	52	61	316	358
2000	19	47	62	329	334
2001	27	55	57	290	459
2002	41	67	43	288	359
2003	50	58	59	297	382
2004	38	48	42	328	367
2005	39	58	34	276	394
2006	25	68	55	302	369
2007	27	61	53	270	360

Antall straffeankrer: grafisk framstilling

Antall straffeankrer: tabell

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ankeprøvingssaker	375	338	355	358	334	459	359	382	364	394	369	360
Nektet fremmet	275	225	220	215	206	320	208	215	236	263	220	214
Behandlede straffesaker	100	113	135	143	128	139	151	167	128	131	148	146

5.2. Sivile saker (Tvistemål)

5.2.1. Ankesaker

Lagmannsretten er ankeinstans for sivile saker (tvistemål) avgjort i tingrettene og for visse avgjørelser i jordskifterettene. Etter tvistemålsloven § 356 kan imidlertid (i 2007) anke til lagmannsrett ikke fremmes uten rettens samtykke når anken gjelder en formuesverdi under kr 50.000. Anke i barnevernsaker kan ikke i noe tilfelle fremmes uten samtykke fra lagmannsrettens kjæremålsutvalg (fra 01.01.08: ankeutvalg).

Ankegebyret var i 2007 kr. 20.640 for én rettsdag, med økning etter en degressiv skala for antall rettsdager. Noen grupper tvistemål, f. eks. familiesaker, er fritatt for behandlingsgebyr ved domstolene. Ankesak-

ene avgjøres etter muntlig ankeforhandling (hovedforhandling). Retten settes alltid med tre juridiske dommere. Partene kan i tillegg begjære retten satt med to eller fire meddommere trukket av lagsognets faste utvalg. Hvis det kreves særlig kyndighet, kan retten oppnevne meddommere med særlig kunnskap innen det område saken gjelder og om nødvendig gå utenom de faste utvalgene. I noen saker, for eksempel barnevern- og arbeidsrettssaker, skal som hovedregel meddommere – også fagkyndige meddommere – delta.

I visse tilfelle kan lagmannsretten beslutte skriftlig behandling av en ankesak. Lagmannsretten settes da med tre juridiske dommere som treffer avgjørelse på grunnlag av sakens dokumenter. Ankesak-

ene fra Trøndelag behandles vanligvis i Trondheim tinghus. Sakene fra Møre og Romsdal behandles normalt i tinghusene i Kristiansund, Molde og Ålesund. Hvor lagmannsretten finner det praktisk av hensyn til parter, vitner, befaring/besiktigelse m.v., kan ankeforhandling holdes andre steder.

Innkommne sivile ankesaker i 2007 var 162, en nedgang fra 193 i 2006. Tallet inkluderer 14 saker hvor lagmannsretten er førsteinstans, jf. punkt 5.2.2.

I alt 160 saker ble avsluttet i 2007 mot 211 i 2006. Av disse ble omlag halvparten realitetsavgjort. I de øvrige sakene ble det inngått rettsforlik, eventuelt etter rettsmekling, eller sakene ble avvist eller hevet etter utenrettslig forlik. Beholdningen av sivile ankesaker pr. årsskiftet 2007/2008 var 54, det samme som ved forrige årsskifte

5.2.2. Førsteinstanssaker

Etter § 23 i Trygderettsloven av 16. desember 1966 kan domstolene prøve lovligheten av Trygderettens kjennelser. Søksmål til prøvelse av slike avgjørelser bringes inn for lagmannsretten som førsteinstans. Frostating lagmannsrett mottok i 2007 14 førsteinstanssaker mot 16 i 2006. Lagmannsrettene har overfor Domstoladministrasjonen og Justisdepartementet foreslått at også førsteinstanssakene starter i tingretten.

5.2.3. Gjenopptakelsessaker

I 2007 mottok lagmannsretten 4 begjæringer om gjenopptakelse av sivil ankesak. 3 saker ble avgjort i 2007.

5.2.4. Sivile kjæremål

Kjæremål er rettsmiddelet mot avgjørelser fra tingrettene som ikke kan påankes. I 2007 mottok Frostating lagmannsrett 121 sivile kjæremål mot 142 i 2006. Beholdningen av ubehandlede kjæremål pr. 31.12.07 var 15. Kjæremålene avgjøres som hovedregel etter skriftlige innlegg. Retten kan imidlertid beslutte muntlig forhandling hvor dette finnes formålstjenlig.

Sivile kjæremål var tidligere en «salderingspost» ved Frostating lagmannsrett, og behandlingstiden var i mange år ikke tilfredsstillende. I 2007, som i 2006, har dette forholdet bedret seg slik at gjennomsnittlig behandlingstid for sivile kjæremål nå er nede på 36 dager.

5.2.5. Rettsmekling

I medhold av tvistemålsloven § 99 a med forskrifter, senest av 17. desember 2004, har Frostating lagmannsrett som en forsøksordning tilbudt rettsmekling i ankesaker innkommet etter 1. april 2005. I 2007 rettsmeklet lagmannsretten 17 ankesaker, hvorav 9 ble forlikt.

I den nye tvisteloven – Lov om mekling og rettergang i sivile tvister – som trådte i kraft 01.01.2008, har rettsmekling fått status som et likeverdig alternativ til tradisjonell rettergang. Erfaring fra forsøkene med rettsmekling tyder på at vi med dette har fått et hensiktsmessig instrument for løsning av mange typer rettslige konflikter.

5.2.6. Overskjønn

Etter gjeldende skjønnsordning er lagmannsretten overskjønnsinstans. Overskjønn settes normalt med en lagdommer som rettens formann og fire skjønnsmenn oppnevnt for den enkelte sak. Skjønns-sakene knytter seg ofte til det offentliges erverv (ekspropriasjon) av fast eiendom og rettigheter. Overskjønnssaker behandles vanligvis i befaringssesongen april–oktober.

I Frostating behandles overskjønn av to dommere i turnus på to–tre år. I 2007 mottok lagmannsretten 10 overskjønnsbegjæringer. 8 overskjønn ble behandlet i 2007. Beholdningen årsskiftet 2007/2008 var 5 saker.

5.2.7. Sammendrag; sivile saker, kjæremål og overskjønn

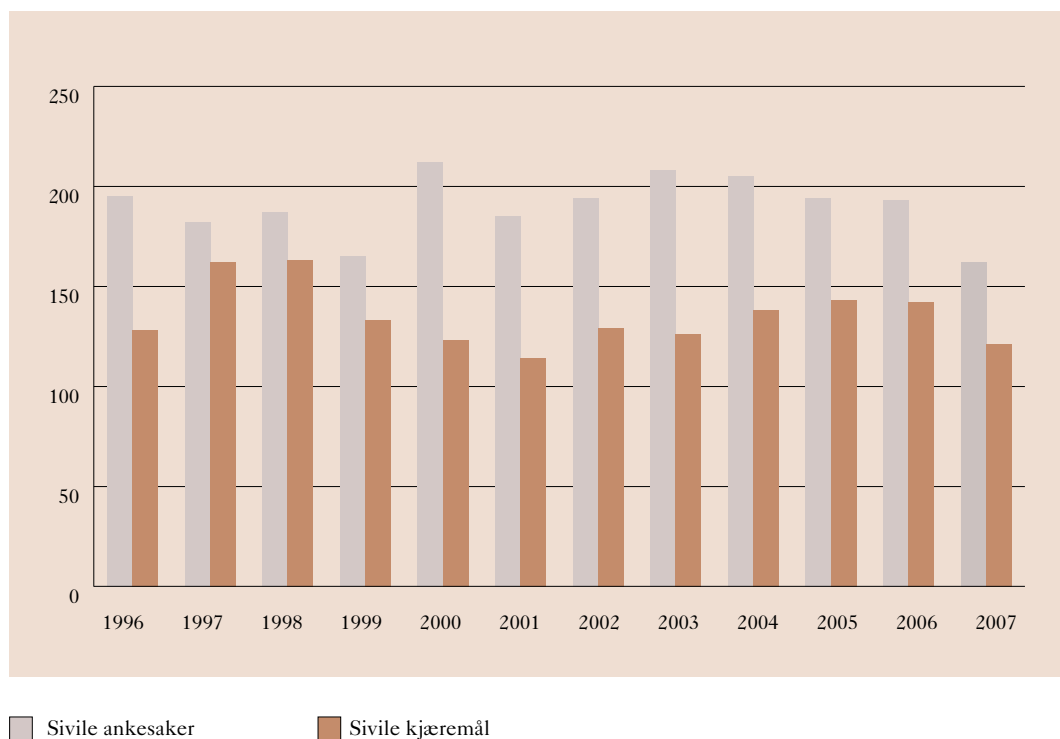
(Tallene for ankesaker inneholder også førsteinstans- og rettsmeklingssaker)

Fra Nord-Møre.

	Ankesaker:		Kjæremål:		Overskjønn:	
	Innkømne Beholdning		Innkømne Beholdning		Innkømne Beholdning	
	pr. 31/12		pr. 31/12		pr. 31/12	
1996	195	76	128	19	20	17
1997	182	75	162	17	20	15
1998	187	70	163	22	16	11
1999	165	71	133	19	17	10
2000	212	97	123	15	14	7
2001	185	76	114	19	7	7
2002	194	101	129	9	10	6
2003	208	92	126	14	14	6
2004	205	92	138	19	12	6
2005	194	73	143	13	15	6
2006	193	54	142	15	11	3
2007	162	54	121	15	10	5

Innkømne sivile anker og kjæremål: grafisk framstilling

I 2007 sluttbehandlet **Høyesterett** til sammen 142 ankesaker og kjæremål fra Frostating lagmannsrett – 44 færre enn i 2006 – med følgende utfall:

Sivile saker	Ankesaker:		Kjæremål:	
	Nektet fremmet	23	Avvist	5
	Stadfestet	1	Forkastet	14
	Endret	3	Stadfestet	8
	Hevet	0	Hevet	1
	Henvist	8	Hjemvist	3
	Forkastet	1	Sum	31
	Sum	36		

Straffesaker	Ankesaker:		Kjæremål:	
	Avvist	0	Avvist	1
	Nektet fremmet	29	Forkastet	29
	Forkastet	1	Stadfestet	1
	Endret	3	Opphevet	2
	Opphevet	1	Hevet	1
	Hevet	2	Sum	34
	Frifunnet	0		
	Fremmet	5		
	Sum	41		

Mål for saksbehandlingstid ved lagmannsrettene.

Justisdepartementet fastsatte i sin tid, med tilslutning fra Stortinget, mål for saksbehandlingstiden ved domstolene, uttrykt i form av norm for lengste, gjennomsnittlige saksbehandlingstid for henholdsvis straffesaker og sivile saker. For lagmannsrettene er kravet for straffesaker tre måneder fra saken kom inn til dom er avsagt, og for sivile saker tilsvarende seks måneder. For sivile saker (tvistemål) er denne fristen nå tatt inn i den nye tvisteloven, som trådte i kraft 1. januar 2008, se for øvrig kap. 9.

Da noen typer saker ved lov er gitt særlig prioritet, for eksempel saker hvor tiltalte er varetektfengslet, men også som følge av ankesakenes ulike omfang og kompleksitet, vil saksbehandlingstiden kunne variere betydelig.

For kjæremål er ikke saksbehandlingstiden tilsvarende målsatt, men for fengslingsaker gjelder det selvsagte at kjæremålet skal behandles snarest mulig, jf straffeprosessloven § 380. Det følger ellers av sakens karakter at enkelte typer midlertidige avgjørelser må treffes hurtig ut fra sitt

formål, mens andre avgjørelser uten større skade kan vente, f. eks. kjæremål over saksomkostningsavgjørelser.

Frostating ligger, alle sakgrupper sett under ett, blant de tre lagmannsrettene som har kortest saksbehandlingstid. I en tid hvor tidsfaktoren for de fleste blir stadig viktigere,

har lagmannsretten hele tiden oppmerksomheten rettet mot tidsforbruket, både ved berammelsen av sakene og i forbindelse med planleggingen av den enkelte ankeforhandling. Advokater blir unntaksvis bedt om å frasi seg en sak dersom de ikke kan tilpasse seg lagmannsrettens arbeidsprogram.

6. Lokalforhold, teknisk utstyr og arbeidsmiljø

✚✚ Trondheim tinghus, som er Frostating lagmannsretts hovedsete, ble på første del av 1990-tallet totalrenovert. Betydelig ombygging ble gjort også i 2002/2003 i forbindelse med sammenslåing av tingretter i Sør-Trøndelag. Etter ombyggingen disponerer lagmannsretten fire rettssaler, bibliotek, flere møterom samt egne kontorer til alle dommere og saksbehandlere. I tillegg fikk vi fra november 2005 en avlastningsrettssal på Kalvskinnet, innredet for behandling av jursaker. Noe mer sambruk av tinghusets større rettssaler og møterom er blitt nødvendig som følge av økende aktivitet i de tre domstolene.

Lagmannsrettens rettssaler i Trondheim, Ålesund, Molde og Kristiansund holder en tidsmessig standard med hensyn til innredning og utstyr. Levetiden for audiovisuelt utstyr og informasjonsteknologi generelt blir imidlertid stadig kortere med tilhørende krav til oppdatering og fornyelse. Bruk av fjernmøteteknologi (videokonferanse) er eksempel på tiltak som etter hvert vil utløse nye investeringsbehov.

Ny tvistelov, med ikrafttredelse 1. januar 2008, forutsetter økende bruk av fjernmøteteknologi i domstolene. Lagmannsrettens saler i Ålesund og Kristiansund og jursalen i Trondheim tinghus ble i 2007 utstyrt for videokonferanse. Samtidig ble det foretatt oppgradering av AV-utstyret og lagt til rette for opptak og lagring av rettsforhandlingene.

Domstolens brukere og ansatte forventer i dag tidsmessige lokaler og utstyr. Effektivitet, trivsel og et godt arbeidsmiljø påvirkes i stor grad av våre fysiske omgivelser og hjelpemidler. Lagmannsretten har derfor, innenfor eget budsjett, prioritert

tekniske oppgraderinger etter hvert som det har vist seg nødvendig.

Lagmannsretten er knyttet til det landsomfattende Domstolnettet og benytter fellessystemene Agresso og LOVISA for behandling av regnskap, sakregistrering, tekstproduksjon med mer. Fra 2002 er også rettssalene og dommerkontorene i Ålesund, Molde og Kristiansund tilknyttet Domstolnettet slik at i hovedsak all saksbehandling og kommunikasjon kan skje fra de nevnte stedene. Hjemmekontorløsning med tilgang

til Domstolnettet er nå et tilbud til alle faste lagdommere.

I 2002 fikk Frostating lagmannsrett egen hjemmeside på Internett gjennom en felles domstolsportal. Denne løsningen fungerte imidlertid ikke tilfredsstillende, og lagmannsretten fikk ved årsskiftet 2004/2005 utviklet sin egen hjemmeside hvor bl.a. praktisk nyttig informasjon for domstolens brukere er lagt inn. Adressen er: www.frostating.no. En stor del av hjemmesiden er i 2007 oversatt til engelsk for å gjøre domstolen mer tilgjengelig for fremmedspråklige brukere og internasjonale kontakter.

Lagmannsrettens publiseringsløsning for egne avgjørelser, som har vært operativ siden 2005, har gjort det vesentlig mindre ressurs-

krevende å imøtekomme medias behov og offentlighetens krav på informasjon. På en såkalt lukket presseside legges de fleste av domstolens avgjørelser ut umiddelbart, idet redaktøransvaret ivaretas av pressen. Alle seriøse presseorganer/journalister som ber om det får tildelt passord og derved tilgang til pressesiden.

Lagmannsrettens bibliotek er innlagt på standard bibliotekprogram. Lagmannsrettens avgjørelser f.o.m. 1993 er søkbare på Lovdata.

Kontorforholdene for dommere og saksbehandlere er ikke lenger fullt tilfredsstillende. Ekstraordinære dommere må gjøre felles bruk av kontorer. For hospitanter har vi ikke eget kontor til rådighet. Dertil vil en rasjonell organisering av berammerenheten kreve arealutvidelse.

Lagmannsretten, sammen med Trondheim tingrett, Sør-Trøndelag tingrett og Domstoladministrasjonen, igangsatte ved årsskiftet 2006/2007 en analyse av arealsituasjonen og rombehov i Trondheim tinghus. Dette arbeidet er nå stilt i bero i påvente av resultatet av Domstoladministrasjonens initiativ med sikte på sammenslåing av de to tingrettene.

Bevisst tilrettelegging for deltakelse og medvirkning har påvirket de ansattes engasjement i meget positiv retning. Flere av lagmannsrettens medarbeidere deltar i ulike prosjekter av betydning utover egen domstol, herunder har to lagdommere internasjonale oppdrag.

7. Organisasjon og ledelse

✿✿ Domstolen har i 2007 vært ledet av førstelagmann Kjell Buer, lagmann Aage Rundberget, kst. lagmann Gunnar Greger Hagen og administrasjonssjefene Gunnar Egil Røv (til mai 2007) og Torbjørn Mæhlumsveen (fra september 2007). Lagmann Olaf Jakhelln har vært sykepermittert i hele 2007.

I medhold av domstolloven § 13 har første-lagmannen delegert og fordelt en rekke administrative gjøremål til lagmennene og administrasjonssjefen. Siden 1987/88 har for øvrig enkelte funksjoner blitt delegert direkte også til øvrige ansatte.

Bestemmelsene er inntatt i lagmannsrettens instruksverk. I tillegg til i ledelsens møter, drøftes og påvirkes domstolens virksomhet gjennom allmøter, seminarer og faste dommer- og kontormøter.

8. Økonomi

❖❖ Frostating hadde i 2007 en totalbevilgning på kr. 27.186.343. Av dette medgikk kr. 21.753.768 til lønn inklusive arbeidsgiveravgift.

Til investeringer i IKT, inventar og utstyr til rettssaler, møterom, ekspedisjon og kontorer ble det i 2007 brukt kr. 1.981.601. Det resterende beløp fordeler seg på forbruksmateriell, kontorutgifter, reiseutgifter og husleie (utenom tinghuset).

Utenfor budsjett ble det i 2007 over domstolens regnskap utbetalt totalt kr. 9.355.935 i forbindelse med avviklingen av straffesaker. Beløpet dekker godtgjørelse og reiseutgifter til oppnevnte forsvarere, bistandsadvokater, sakkyndige, meddommere (herunder erstatning for tapt arbeidsfortjeneste), tolker og vitner. (I årsmeldingen for 2006 ble det

tilsvarende beløp feilaktig oppgitt å være kr.13.579.982. Korrekt tall for 2006 var kr. 9.357.992).

Utgiftene til forsvarere og bistandsadvokater utgjorde i 2007 kr. 6.313.315.

Videre ble det i forbindelse med fri sakførsel/ fri rettshjelp i sivile saker utbetalt samlet kr. 5.102.586, som dekker utgifter til oppnevnte prosessfullmektiger, til meddommere, sakkyndige m.m. Dette gjelder i det vesentlige saker hvor staten bærer omkostningene helt eller delvis, så som barne- og familiesaker.

9. Aktuelt: Ny tvistelov

❖❖ 1. januar 2008 ble lov om mekling og rettergang i sivile tvister (Tvisteloven) iverksatt. Til forskjell fra tvistemålsloven av 1915, og rettergangslovene for øvrig, har den nye tvisteloven en konkret og detaljert formålsparagraf, som lyder slik (§ 1-1):

(1) Loven skal legge til rette for en rettferdig, forsvarlig, rask, effektiv og tillitsskapende behandling av retts tvister gjennom offentlig rettergang for uavhengige og upartiske domstoler. Loven skal ivareta den enkeltes behov for å få håndhevet sine rettigheter og løst sine tvister og samfunnets behov for å få respektert og avklart rettsreglene.

(2) For å oppnå formålene etter første ledd, skal

- *partene få argumentere for sin sak og føre bevis,*
- *partene få innsyn i og mulighet for å imøtegå motpartens argumentasjon og bevis,*
- *partene på ett trinn av saken kunne redegjøre muntlig for den og føre sine bevis umiddelbart for retten,*
- *saksbehandlingen og kostnadene stå i et rimelig forhold til sakens betydning,*
- *ulikheter i ressurser hos partene ikke være avgjørende for sakens utfall,*
- *viktige avgjørelser begrunnes, og*
- *avgjørelser av vesentlig betydning kunne overprøves.*

Formålsparagrafen forutsettes med sine klare føringer å få konkret betydning ved tolkning og anvendelse av den nye loven. Bestemmelsen favner praktisk talt alle sentrale prinsipper for tvisteløsning i rettsstaten, med forankring i vår egen dansk/norske tradisjon, i Den Europeiske

Menneskerettighetskonvensjon og i vår tids krav til forutsigbarhet og effektivitet i rettspleien.

Særlig er det grunn til, for alle rettens aktører, å merke seg at proporsjonalitetsprinsippet nå er kommet til uttrykk ved bestemmelsen om at «*saksbehandlingen og kostnadene (må) stå i et rimelig forhold til sakens betydning*».

Forholdsmessighet mellom ressursinnsatsen – målt i tid og penger – og det man ønsker å oppnå med et saksanlegg, er i dag et naturlig utgangspunkt for de fleste, men praksis viser fremdeles mange eksempler på uforholdsmessig ressursbruk, også i norske rettssaler.

I Frostating lagmannsrett er vi tilfreds med at kravet til proporsjonalitet og effektivitet nå er statuert i lovs form. Dette desto mer som disse hensynene i lang tid har vært førende i forbindelse med forberedelse og gjennomføring av ankesaker ved vår domstol. Den nye tvistelovens bestemmelser om målrettet saksforberedelse, tidplanlegging og aktiv saksstyring er således langt på veg en kodifisering av de retningslinjer Frostating lagmannsrett – i forståelse med distriktets advokater – har utviklet og praktisert siden midten av 1990 tallet.

At ordningen med rettsmekling nå er blitt permanent lovregulert, hilses velkommen. Som alternativ tvisteløsningsmetode er rettsmeklingen ikke bare ressursbesparende; et framforhandlet forlik vil som oftest innebære at det ikke skapes en taper og en vinner, slik en domsavgjørelse gjerne gjør. For partene kan det være klokt å godta en kompromissløsning heller enn å satse på full seier med risiko for derved å skape varige, negative relasjoner dem imellom. I Frostating lagmannsrett mekles for øvrig mange saker uavhengig av den formaliserte rettsmeklingsordningen.

Ved bestemmelsene om fjernmøter og om opptak av lyd og bilde fra rettsforhandlinger har lovmakerne signalisert en prisverdig

teknologioptimisme. Men det er med dette skapt forventninger som desverre så langt ikke er fulgt opp bevilgningsmessig.

Frostating lagmannsrett har for sin del gjennom flere år målbevisst, ved mindre-forbruk og omdisponeringer, fått opprustet de fleste av rettssalene med moderne AVH-utstyr og videokonferanse-utstyr og har for så vidt imøtekommet tvistelovens teknologiforutsetninger. Et stor flertall av norske domstoler har imidlertid ennå ikke fått etablert en tilsvarende teknologiplattform, og blant øvrige samhandlingsparter og rettslige aktører er man heller ikke over alt klar for å gjennomføre fjernmøter i form av videokonferanse. At tvistelovens intensjoner på dette område mange år framover vil måtte bli etterlevd forkjellig fra domstol til domstol, synes både prinsipielt og praktisk uheldig.

Domstoladministrasjonen og Kompetanseutvalgene for dommere og saksbehandlere har høsten 2007 gjennomført et bredt anlagt opplæringsprogram om den nye tvisteloven for dommere og saksbehandlere i jordskifte-rettene, tingrettene og lagmannsrettene. Et velsett og positivt tiltak, særlig med tanke på at tvisteloven først og fremst er ment å legitimere og tilskynde en nødvendig kulturendring.

Også endringer i saksstyringssystemet LOVISA som følge av ny tvistelov har nødvendiggjort opplæring av alle ansatte.

Tvistelov- og Lovisaopplæringen vil bli videreført i 2008.

Store Øye-blikk

❖❖ Frostating lagmannsretts internseminar har de senere år vært blant de begivenheter som vi har sett mest frem til, ikke minst takket være suksesser som turer til Svalbard, Strasbourg, Rørvik og Lierne. Etter fjorårets storslåtte begivenhet i Strasbourg var årets seminar et bevisst hvileskjær, men som det forhåpentligvis vil fremgå av denne lille reportasje, langt fra noe antiklimaks.

Begynnelsen var ikke så mye å skrive hjem om; reise med buss fra Tinghuset til Værnes og fly derfra til Vigra har de aller fleste av oss opplevd mer enn ofte nok. Men så: Ved ankomst Vigra ble vi møtt av innleid buss og kjørt til en liten kai i nærheten, der vi skulle gå om bord.

Fartøyet Nordic Prince viste seg å være en flott hurtiggående båt. Vi ble servert Sunnmørske tapas og godt drikke, og nøy den vakre turen forbi Ålesund og innover

Hjørundfjorden til Øye. Vår base for tre dager var Hotell Union på Øye, nederst i Norangsdalen. Stedet er ikke så lite av et eventyr i seg selv. Det ble bygget i 1893 av prefabrikkerte materialer fra daværende Strandheim Brug på Orkanger, og var fra da av og frem til første verdenskrigs utbrudd kanskje det mest fasjonable turistmål i de norske fjordene.

Hit kom notabiliteter og regjerende fyrster; en av de som kom oftest var keiser Wilhelm

II av Tyskland, som ankret opp med sin yacht «Hohenzollern» innerst i fjorden. Første verdenskrig snudde opp ned på mye, ikke minst for det rike aristokrati som hadde vært hotellets klientell, og etter 1920-årene gikk det stadig tilbake med driften og vedlikeholdet av bygningene, slik at de nærmest sto til nedfalls inntil en fysioterapeut fra Ålesund tok tak. I dag er hotellet fullrestaurert og brakt tilbake til sin opprinnelige tilstand så langt dette er mulig. Det vil føre for langt å beskrive det nærmere her, men man finner alt på www.unionoye.no.

Etter at vi vel var innlosjert ga denne ildsjelen, Per Ola Ratvik, oss en redegjørelse for hotellets historie og om myter som etter hvert er blitt knyttet til hotellet. Hans beretning om restaureringsarbeidet, og hva som har vært gjort for å bringe hotellet tilbake til sin opprinnelige tilstand var fascinerende. Det må være nedlagt et enormt arbeid, og han må ved flere anledninger ha brent sine lys i begge ender før det lysnet. Han fortalte at han flere ganger var på nippet til å gi opp det hele. I dag, berettet han med synlig stolthet, går driften i balanse og foretaket er gjeldfritt.

Etter en utmerket middag ble vi tatt med på en nattlig vandring til en restaurert hytte ved elven, der Ratvik fortalte historien om den musikkelskende eneboer som en gang hadde hatt tilhold der. Han fortalte også sagnet om det blå rommet og Linda som gikk i fossen av ulykkelig kjærlighet til en av Wilhelm II's hoffmenn. Hennes såre gråt kan fortsatt høres natterstider, og hun skal flere ganger være observert på blå-rommet. Neste dag

var viet det faglige. Vi drøftet revisjon av det interne instruksverk, og den forestående ikrafttredelse av tvisteloven ble viet mye oppmerksomhet også ved denne korsvei. Det mest spennende punkt på programmet var utvilsomt kommunikasjonskrise-øvelsen som Direktoratet for samfunnssikkerhet og Geelmuyden Kiese hadde lagt opp for oss.

Her ble vi forklart om en rekke muligheter for betydelig mediaoppmerksomhet, først og fremst rettet mot uheldige forhold ved domstolens virksomhet, illustrert ved eksempler (selvsagt av helt hypotetisk karakter). Vi fikk gjennom realistiske medieklipp illustrert hvorledes en slik mediasituasjon kan eskalere og komme ut av kontroll, og det var klart på forsamlingens reaksjon at dette var en øyeåpner for noen og enhver. NOKAS-saken og andre saker i senere tid har nok vist at vårt apparat for publikumsinformasjon, og kanskje særlig evnen til å behandle stor mediapågang, står tilbake å ønske, og vi må åpenbart rette større oppmerksomhet mot dette. Beredskap for informasjon til presse, kringkasting og andre medier i vanskelige situasjoner og kunnskap om teknikker og strategi for dette blir mer og mer påkrevet, og lagmannsrettens ledelse ga tydelige signaler om at dette var et felt som vil bli prioritert.

Etter en velfortjent pause samlet vi oss til seminarets festmiddag. Om serveringen kan kort sies at den bidro til å heve stemningen ytterligere. Vår kjære dommertillitsmann, lagdommer Ole Johan Lund, var dessverre forhindret fra å delta, men hans ånd svevet over vannene i form av en festsang på de intrikate verseføtter vi etter hvert har blitt så glade i, også denne gang til den samme florlette melodi. Forsamlingen avsang den med stor entusiasme, om mulig mer polyfont enn noen gang tidligere. Det har kommet referenten for øre at festlighetene fortsatte utover i de små timer, noe som ikke forbauser ham i særlig grad.

Søndagen opprant med heller dårlig vær; det regnet tungt, og det var heller ikke særlig varmt. Dette skremte oss ikke, og de aller, aller fleste la ut på tur etter ruter tilpasset lyst og evne. Noen, riktignok mest konstituerte dommere og/eller Nord-trøndere, satset på å bestige Slogen, en nut viden kjent som følge av W.C.Slingsbys og andres beretninger, og distriktets stolthet. Det var bestigningen av Slogen som fikk Slingsby til å erklære at Sunnmørsalpene var de vakreste og mest storslåtte av alle alper.

Referenten, som selv valgte en mindre pretensiøs vandring, kan vanskelig forestille seg hva de bolde alpinister kjempet seg gjennom.

En av tindebestigerne, kst. lagdommer Tom Sørum, viste seg i ettertid å være i stand til å forfatte beretning fra Slogen-turen:

Søndag var helgens «høydepunkt» for en del av oss, med tur opp til Slogen, drøye 1500 meter over Hjørundfjorden. Hans O., Torbjørn, Sven-Jørgen, Aage og Tom dannet fortropp, mens Ida og Ivar gikk lengre bak. Mats og Turid begynte på turen uten ambisjoner om å ta seg helt opp til toppen. Turen startet i lett regn og opp bratt skog. Hans O. førte an i typisk nordtrøndersk stil; jevne klyv opp fjellsiden. Etter å ha forsert gran, furu og fjellbjørk gikk turen over i steinete terreng, og særlig den siste delen bød på enkelte utfordringer. Dette også fordi regnet var gått over til snø etter hvert som vi nærmet oss toppen. Etter tre timer var vi oppe, og kunne nyte en fantastisk, imaginær utsikt rett inn i tåkehavet og uten glimt av fjorden under oss.

Etter behørig fotografering for dokumentasjon av bragden kunne vi begynne på nedturen. Vi møtte Ida og Ivar, som var fast bestemt på å nå toppen, noe de lyktes med selv om været var blitt enda dårligere. Det bratte terrenget og det etter hvert svært sleipe underlaget innebar betydelige belastninger på beina og gjorde sitt til at vi hadde «glede» av turen i flere dager etterpå. Vel fem timer etter oppstart var vi nede på hotellet igjen og kunne innta en velfortjent skrytepils i hotellets vinterhage.

Tom Sørum

Et «dommerlag» bestående av Arve, Kari og Knut, valgte et noe midlere turmål i gråværet. Knut (Røstum) har berettet følgende om turen:

Patchellhytta ligger på ca 800 meter og er et populært mål både for dagsturer og som rastested for turer videre opp til Slogen. Hytta er oppkalt etter skotten Cecil W. Patchell som rundt forrige

århundreskifte tilbrakte mange somre på Øye, og som besteg de fleste tinder i området. Det er Turistforeningen som driver hytta i dag, som inngår i det omfattende nettet av selvbetjente hytter i fjellet. Vi startet turen med å krysse jordene på gården Skylstad inntil vi nådde foten av Skylstadbrekka. Vi fulgte så en sti som gikk mer eller mindre rett opp i temmelig bratt terreng inntil vi nådde skoggrensen. Terrenget flatet seg deretter noe ut inn mot hytta. Vi la inn noen stopp underveis og benyttet da samtidig anledningen

til å nyte utsikten. Etter hvert ble det imidlertid stadig mer regn og tåke. Det var derfor et utvilsomt høydepunkt på turen da vi nådde frem

til målet og kunne innta matpakken i Patchell-hytta som en gjeng ungdommer på overnattingsbesøk hadde sørget for å varme opp.

Dessverre medførte lavt skydekke og tåke at vi ikke kunne se fjelltoppene omkring oss, så det får vi ha til gode en annen gang. Turen ned gikk fint, selv om det var nære på flere ganger i nokså glatte skråninger. Til tross for noe fuktig vær var vi enige om at vi hadde hatt en fin tur. Vi var derfor godt fornøyd med oss selv da vi kom tilbake til hotellet utpå ettermiddagen.

Knut Røstum

Førstelagmannen tok den øvrige gemene hop under sine vinger, og lot oss frakte med buss opp gjennom Norangsdalen. Bussen satt

oss av ved Villa Norrangsdal, der vi styrket oss med kaffe og kaker før vi bega oss til fots nedover dalen. Underveis så vi nærmere på seterboder som lokalbefolkningen har restaurert og nå leier ut.

Vi kom så til Lyngstøylvatnet, der flom i 1908 oversvømte en hel setergrend. Vi kunne fortsatt se hustuftene på bunnen av vannet.

Etter hvert tiltok regnet, uten at dette la noen demper på humøret, verken hos konstituerte lagmenn eller andre, velutstyrte som vi var: *se foto foregående side*.

Videre nedover dalen kom vi bokstavelig talt under vær med en annen av bygdas næringer, pelsdyroppdrettet. Det riktig rev i nesen! Vi ankom hotellet i god form, og vrenget av oss våre nokså gjennomvåte klær. Det er knapt noen overdrivelse å si at intet på Øye var tørt! Etter nødvendig restitusjon inntok vi ennå en utmerket middag.

Neste dag (mandag) var viet hjemreisen. Noen alminnelig hjemreise var det dog ikke; ruten var gjennom den virkelige indrefiletten av norsk natur, slikt som utlendinger reiser dagervis for å oppleve. Hør bare her: Buss gjennom Norangs dalen til Hellesylt, båt inn Geirangerfjorden, buss over Ørnevegen til Linge, ferge til Valldal og buss over Trollstigen til Åndalsnes, videre opp Romsdalen over Lesja til Dombås, over Dovrefjell til Oppdal og så hjem til Trondheim. Været var ikke allverdens (vi møtte årets første snø på toppen av Trollstigen), men opplevelsen ble ikke mindre av det!

På vei opp mot Trollstigen ble vi servert en utmerket lunsj på låven på Juvet landskaps-hotell, et nytt turiststed en av Ivars venner, Knut Slinning fra Ålesund, har startet tett inn under fjellet. Du kan se mer på www.Juvet.com.

Det er slikt som dette som gjør at vi trives i Frostating lagmannsrett! Arrangementskomiteen (Kjell, Ivar og Birthe) skal ha takk for et prektig arrangement!

Hans Christian Hoff

Et år i Kaukasus

❖❖ Hva får en 56 år gammel dommer til å reise til Georgia for et år? For meg var det nok eventyrlyst som var drivkraften. Ikke et vondt ord om Frostating lagmannsrett, men da jeg fikk muligheten til å reise til Tbilisi, hadde jeg egentlig ikke noe valg.

Slik gikk det til at jeg klokken 4 om morgenen den 1. juni 2007 sto på flyplassen i Tbilisi med to kofferter og lurte litt på hva jeg hadde begitt meg ut på. Noen timer senere var jeg på arbeide ved Norlag. Jeg var «I Æventyrland», for å bruke tittelen fra Knut Hamsuns bok om en reise til Kaukasus.

Norlag ble opprettet i 2004 i henhold til avtale mellom Georgia og Norge. Formålet er å bistå georgiske myndigheter innenfor Justisdepartementet, domstolene, påtalemyndigheten og fengsel/friomsorg. Ved arbeidet er det et mål å styrke kunnskapen om menneskerettigheter og internasjonale standarder. Vi er seks nordmenn ved Norlag, gode venner og kolleger.

Arbeidsspråket er engelsk, men ved kontakt med våre georgiske samarbeidspartnere må vi nesten uten unntak bruke tolk.

Ved siden av oss fra Norge er det fire fra Georgia på kontoret, to tolker, en jurist og en sjåfør. Jeg føler fortsatt glede over det første møtet med alle sammen; varme, intelligente og morsomme kolleger som etter hvert er blitt gode venner.

Ved siden av arbeidet de utfører, er våre georgiske kolleger en innfallsport til det georgiske samfunnet og til de mange georgiere vi arbeider sammen med.

Nettopp her ligger noe av nøkkelen til suksess. Hvordan er det mulig å tilnærme seg justis- og fengselsvesen i en fremmed kultur? Det er en dårlig innfallsvinkel å instruere georgiere om hvordan de skal opptre, ut fra en overbevisning om eget lands fortreffelighet. På den annen side er vi her nettopp for å formidle verdier og erfaringer fra eget land og fra vestlig tenkesett.

Å utvikle kunnskap om og respekt for det georgiske samfunnet er en forutsetning for å lykkes. På dette grunnlag blir det mulig å utvikle en dialog og å legge en strategi for å påvirke. Dette er ikke så enkelt som det høres ut.

For oss som kom til Norlag i 2007, var det til stor hjelp at det allerede var opparbeidet kontakter med georgiske myndigheter og igangsatte en rekke prosjekter.

For tiden har vi det travelt. Vi har utarbeidet et program for våren med forskjellige seminarer de fleste helger. Tilnærmet daglig

kontakt med georgiske samarbeidspartnere og georgiske og internasjonale organisasjoner gir oss god dialog. For tiden er hovedprosjektene:

- å utvikle sammenhengende hovedforhandling i straffesaker
- seminarer for offentlige forsvarere
- foredrag for alle dommere om mindreårige i retten, i samarbeid med UNICEF
- tilrettelegging for økt bruk av samfunnsstraff
- arbeidstrening i fengsel
- løslatelsesforberedende tiltak i fengsel

Nytter det?

Både høyesterettsjustitiarius og justisministeren har fremhevet Norlags arbeid som praktisk og nyttig ved flere offentlige anledninger. Vi har nå fått henvendelse også fra Constitutional Court of Georgia om samarbeid, et samarbeid som blant annet innebærer at kollega Sverre Erik Jebens, for tiden dommer i Strasbourg, vil holde foredrag for domstolen i sommer. I enkelte sammenhenger opplever vi at tanker som vi formidler, får gjennomslag, i det minste tilsynelatende. Samtidig opplever vi mange skuffelser.

Georgia er en av de eldste kristne nasjoner i verden, med røtter tilbake til 300-tallet. Siden har landet i lange perioder vært okkupert, i de siste 200 år før 1990-tallet var landet under russisk/sovjetisk styre. Historien har preget landet og folket, som har røtter i øst, men lengsler mot vest. I dag er Georgia et skjørt demokrati. Både regjeringen og opposisjonen har manglende erfaring med demokratiske spilleregler.

Den 7. november 2007 ble en demonstrasjon slått ned med brutale midler. Da hang det georgiske samfunnet i en tynn tråd.

I dag kan det synes som om presidenten og regjeringen har oppfattet den alminnelige misnøyen som rådet i folket høsten 2007, og har justert kursen. Blant annet er det varslet en mer menneskelig kriminalpolitikk.

I denne situasjonen kan Norlag, sammen med mange andre vestlige organisasjoner i Georgia, være en faktor i landets utvikling. Demokrati skapes ikke ved hjelp av bomber og maskingevær. Det er tanker, holdninger, kunnskap og dialog som gir grobunn for demokrati. Ethvert ørlite bidrag kan være viktig.

Eller er dette tanker jeg gjør meg bare fordi jeg er I Æventyrland?

Dag Brathole

www.frostating.no

